

Manželé Goldenbergovi — nyní USA

Knihy Sama a Anny Goldenbergových *Whispers in the darkness* (Šepoty ve tmách), Shengold Publishers, New York, 1988, je důležitým a věrohodným zdrojem informace. Autoři na 140 stránkách popisují záchranu svou a větší části své rodiny (7 osob) a dalších 3 osob u Antonie Šindelářové, rozené Kučerové v Kurdybáni Varkovském a okrajově se zmiňují o záchraně dalších 17 osob, které rozvětvená rodina Kučerová zachránila — celkem 27 osob.

Anna Kučerová (*1874, †1971), organizátorka celé akce, měla 14 dětí. Všechny již v popisované době měly svoje rodiny, kromě Marie a Václava, kteří s ní žili v Kurdybáni Varkovském v solidním zděném domě. Její vnuk Václav Lešák (*1927 Noviny České) pisateli těchto řádků při besedě několikrát připomenul, že to byla dobrá a velmi energická žena.

Sam Goldenberg z Varkovic (*1905), spoluautor uvedené knihy, navázal styk s Václavem Kučerou a jeho matka Anna, nazývaná „babička Kučerová“ rozhodla, že rodinu Goldenbergových umístí na usedlosti své ovdovělé dcery Antonie Šindelářové (*1895, †?). Zachránění ji v knize nazývají „maminka Šindelářová“. Její skromná usedlost (byla dokonce krytá slaměnými došky) byla poblíž usedlosti „babičky Kučerové“ s výhledem na strategickou silnici Krakov, Lvov, Dubno, Rovno, Kyjev. Svoje rozhodnutí, svěřit záchranu dalších potřebných své dceři, „babička Kučerová“ zdůvodnila tím, že na své usedlosti již přechovávala ve dvou bunkrech rodinu Kulishovou a další rodinu z Varkovic, celkem 17 osob.

V obci bydlel její syn Josef, který při akci velmi pomáhal: kopal bunkry, opatroval potraviny ap. Další syn ve stejné obci Antonín (kovář) s rodinou asi pomáhal také, ale zachránci se o něm nezmiňují — asi o jeho pomoci nevěděli. Stejně tak nevěděli o pomoci rodiny další dcery „babičky Kučerové“, Ludmily Lešákové v *Novinách Českých*. Její syn Václav (*1927) vyprávěl, jak jeho otec Josef (zavražděn Němci v Českém Malíně dne 13.7.1943) a později matka opatrovali mouku, omastek, maso, kroupy a další potraviny, které on se svým bratrem Antonínem (*1926, †10.9.1944 na Dukle) vozili asi dvakrát měsíčně po polních cestách „babičky Kučerové“ do 25 kilometrů vzdálené Kurdybáň Varkovské.

Potraviny byly určeny také pro chráněnce „maminky Šindelářové“, o nichž chlapci také neměli zdání. Goldenbergovi částečně přispívali na stravu, díky dalšímu dobrému člověku arménské národnosti MUDr. Jelagovovi ve Varkovicích, u kterého rodina Goldenbergova zanechala šperky, oděvy ap. Našel se i způsob předávání peněz od dr. Jelagova ke Goldenbergovým, aniž by se prozradilo, kde jsou ukryti.

Autoři v úvodu knihy píší: „Tato kniha je věnovaná památce Chasidej Umoth Haolam, spravedlivému lidu tohoto světa a zvláště spravedlivým Čechům na Volyni, kteří živilí, ukrývali a zachránili tolik bezmocných Židů v letech 1942-1944. Přejeme si vzdání zvláštní hold našim vlastním zachráncům, rodině Kučerových, která zachránila životy 27 Židů ve třech různých úkrytech za cenu velkého nebezpečí pro sebe a za žádnou odměnu, jen vědomí, že dělají správnou věc... Zde se vypráví, jak po mnoha strastech a putování lesem našli přístřeší u rodiny Kučerových, lidsky odvážných Čechů, kteří je ukrývali 15 měsíců v podzemním bunkru.“

Toto je pravdivý životní příběh o přežití, vyprávění, ale zároveň výstraha se silným poselstvím o lidskosti.“

Chana-Anna Trojblová (*1924) provdaná Goldenbergová popisuje v knize pomoc, kterou ji poskytli Češi. Dolečkovi ze vsi Kurdybáň Varkovský skrývali ve dvou bunkrech téměř dvě desítky Židů, ale když napadl sněhový poprašek (bunkry byly v terénu), ukrajinská policie bunkry objevila a jedenáct Židů zastřelila. Chana se zachránila z celé rodiny sama. Pomohli Machovi a Husákovi na Chomoutu, ale natrvalo ji ukrýt nemohli. Její situace byla zoufalá a náhoda ji spojila s „maminkou Šindelářovou“ a ta požádala Goldenbergovy, aby toto děvče do bunkru přijali. Pomoc volyňských Čechů hodnotí Chana v knize (str.70) takto: „Moji rodiče obchodovali obilím a jednali hlavně s českými sedláky...Jednání s nimi byla vždy čestná a důvěryhodná... Když nám bylo nyní zle a obrátili jsme se na ně, udělali, co mohli... Celý svět se zdál být krutý a bez zájmu. Češi byli jediní, o

kterých jsme věděli, že pomáhají Židům. Jsou „tzadikim“ (nepřeložitelný židovský výraz úcty a uznání), spravedliví, svatí lidé, Chasidej Umoth Haolam, spravedlivý národ světa.“

Její pozdější manžel Sam píše o životě v bunkru a vysoce oceňuje lidskost a péči „maminky Šindelářové“, která jim občas napekla buchty, mamince Goldenbergové připravovala speciální zeleninovou „košer“ stravu, dbala, aby se mohli udržovat v čistotě, Václav občas přinesl noviny a přišel si do bunkru popovídat, Věruška naučila nejmladšího Goldenberga Jiřího (11 let) zpívat české písničky. Zvláště dojemně působí citát ze strany 91: „Naučila ho mnoho českých písní a jednu zvláště ‘Vy naše chaloupky české’, dojemná vlastenecká píseň o krásných českých domovech v horách a jak byly zabrány německými vetřelci, jak zpěvák touží po tom, aby je ještě viděl a doufá, že budou náležet jeho dětem. Mohli jsme se ztotožnit s těmito pocity a skutečně v době, kdy Němci okupovali Československo, mnoho českých Židů uteklo na Volyň a truchlili podobně po svých ztracených domovech.“ Jeho shrnující závěr na str. 90: „Češi byli neuvěřitelně dobří a šlechetní k nám, ostrov lidskosti v oceánu nelidskosti a bestiality.“ Všech 27 zachraňovaných osob se dožilo osvobození. Při přechodu fronty však byl Froiko Goldenberg smrtelně zraněn a Josef Kučera, otec rodiny, zahynul. Němečtí vojáci umístili ve chlévě přímo na bunkru kulometné hnízdo a tři dny z něho bránili rudoarmějcům v postupu od obce Chomoutu. „Maminka Šindelářová“ prokázala obrovskou chladnokrevnost a vynalézavost, když i v těchto podmínkách dokázala téměř před zraky německých vojáků, z nichž někteří rozuměli česky, dopravit do bunkru stravu a vodu. Rudoarmějci s podporou dělostřelectva nakonec zaútočili a dům „maminky Šindelářové“ shořel. Zachránění z bunkru vyběhli, a protože nebyli ve zbědovaném stavu, vydávali se Němcům za Poláky a Čechy, kteří přišli o střechu nad hlavou. Předem se domluvili, že před Němci neprozradí, že se navzájem znají. Tak přežili několik kritických hodin, než Rudá armáda postoupila.

Zachránění se složitou cestou a s pomocí tajné sionistické organizace Bricha dostávali do Československa, Izraele, USA a do dalších zemí. Goldenbergovi udržovali trvalý písemný a „balíčkový“ styk zejména s „maminkou Šindelářovou“ a „babičkou Kučerovou“. Ještě v roce 1997 cestou do Vídně se zastavili u vnuka „babičky Kučerové“ Václava Lešáka v Křídlovkách, (671 27 Hrádek). Podle jeho vyprávění paní Goldenbergová ještě docela dobře hovořila česky.

Praha v dubnu 1998

Za zapůjčení knihy *Whispers in the darkness* děkujeme Antonínu Vazačovi, ul. Odboje 493, Habartov a za poskytnutí jejího překladu Václavu Dragounovi, ul. Pionýrů 505, Klášterec n/O. Za upřesnění celkového průběhu záchranné akce děkujeme Václavu Lešákovi z Křídlověk (beseda dne 27.12.1997, výsledný text byl s ním autorizován)